The Management University of Africa | MUA
Sponsored by the Kenya Institute of Management

UNDERGRADUATE UNIVERSITY EXAMINATIONS

SCHOOL OF MANAGEMENT AND LEADERSHIP

DEGREE OF BACHELOR OF EDUCATION ARTS

KIS 214 : **FONETIKI NA FONOLOJIA**

DATE: **2ND APRIL 2026**

MUDA: Saa 2

JUMLA YA ALAMA: 70

MAELEKEZO:

1. Andika **nambari yako ya usajili** kwenye kijitabu cha majibu.
2. **USIANDIKE** chochote kwenye karatasi hii ya maswali.
3. Karatasi hii ina **maswali sita (6)**.
4. **Swali la KWANZA ni la lazima.**
5. Jibu **maswali mengine matatu (3)** yoyote.
6. **Mgawanyo wa alama:**
7. Swali la KWANZA lina alama **25**
8. Maswali mengine yana alama **15 kila moja**
9. Andika majibu yako yote kwenye **kijitabu cha majibu** ulichopewa.

SWALI LA KWANZA

a. Kwa kutumia mifano mwafaka, tofautisha dhana zifuatazo:-

i. Toni na Tonisho **(Alama 3)**

ii. Silabi wazi na Silabi funge **(Alama 3)**

b. Onyesha sifa bainifu za utamkaji wa foni hizi:- **(Alama 9)**

i. [ʤ] ii. [ɔ] iii. [ʃ]

c. Bainisha matawi matatu makuu ya fonetiki **(Alama 6)**

d. Fafanua aina mbilli kuu za fonolojia **(Alama 4)**

SWALI LA PILI

a) Yanukuu maneno yafuatayo kifonetiki:- **(Alama 9)**

i. Nyoosha

ii. Chanzo

iii. Dhoruba

b). Onyesha sifa bainifu zinazozingatiwa katika uanishaji wa irabu kimatamshi.

(Alama 6)

SWALI LA TATU

a). Tofautisha kati ya ala tuli na ala sogezi. **(Alama 3)**

b). Kwa kurejelea mkondohewa nje, eleza jinsi binadamu huzalisha foni za lugha.

(Alama 12)

SWALI LA NNE

a**).** Fafanua dhana ya mifanyiko ya kifonolojia **(Alama 3)**

b). Fafanua jinsi mifanyiko ifuatayo ya kifonolojia hutokea katika lugha ya

Kiswahili **(Alama 12)**

i. Udhoofikaji wa konsonanti

ii. Unazalishaji pamwe wa nazali

iii. Uimarikaji wa konsonanti

iv. Tangamano la irabu

SWALI LA TANO

a). Bainisha tofauti kati ya muundo wa silabi na umbo la silabi **(Alama 3)**

b). Silabisha neno SEKTA **(Alama 4)**

c) Changanua umbo la kila silabi katika neno JADHBA **(Alama 8)**

SWALI LA 6

a). Tumia mifano mwafaka kufafanua dhana zifuatazo:- **(Alama 5)**

i. Fonimu

ii. Alofoni

b). Pambanua mbinu nne zinazotumia kudhihirisha kuwepo au kutokuwepo kwa fonimu na alofoni katika lugha ya Kiswahili. **(Alama 10)**